

lantis – met elkaar verbonden waren geweest. Een geweldige catastrofe zou deze landbrug later echter hebben verwoest.

Wegener verwierp dit idee en stelde, dat de continenten vroege één geheel hadden gevormd! In het oercontinent Pangea waren dus alle continenten verenigd, waarbij dan in een inham tussen Zuid-Amerika, Afrika, Antarctica en Australië enerzijds en Noord-Amerika en Eurazië anderzijds en Tethyszee lag. Vanaf het Perm scheurde dit oercontinent in tweeën: het noordelijke Laurasia en het zuidelijke Gondwana. Na verdere opsplitsing ontstaan een oer-Atlantische Oceaan en een oer-Indische Oceaan, terwijl de Tethyszee kleiner wordt. In de latere fase komt er een scheiding tussen Zuid-Amerika, Afrika en Antarctica, terwijl India naar het noorden dreef en tegen Azië botste, waardoor het Himalayagebergte ontstond.

Uit het feit, dat er op het oercontinent Pangea ook al zeer oude gebergten waren (het Caledonische gebergte en de Oeral in Eurazië, de Apalachen in Noord-Amerika en het Mauretische gebergte in Afrika) leidt men af, dat er vóór Pangea drie kleinere continenten waren (Laurasia, Gondwana en Catasia), die daarna samen Pangea vormden. Thans wordt algemeen aanvaard, dat de continenten geen starre ligging hebben, maar verschuiven.

Om dit verschuiven te verklaren eerst wat feiten.

Een zich verplaatsend continent veroorzaakt als gevolg van de weerstand van de ondergrond een soort boeg golf met daarvoor een dal: de diepe oceaantroggen. De oceaانبodem, waarover het continent verschuift, wordt gedwongen onder het continent door te duiken.

Wat gebeurt er in de oceaانبodem tussen twee uit elkaar schuivende continenten? Vastgesteld werd, dat er in de

ocean, ongeveer halverwege beide continenten, een gebergterug ontstaat, die als het ware reepje voor reepje wordt gevormd. Ouderdomsmetingen toonden aan, dat de jongste gesteenten vlak bij de rug voorkomen, dat de ouderdom van de gesteenten toeneemt, naarmate de afstand ervan tot de rug groter wordt en dat even oude gesteenten zich aan beide zijden van de rug op gelijke afstand van de gebergterug bevinden. Conclusie: de gebergterug wordt gevormd door magma, dat uit het binnenste van de aarde naar boven stroomt en daar gedeeltelijk stolt. Er moeten dus kringlopen van magma in de aarde aanwezig zijn die de continenten als het ware uit elkaar scheuren en verplaatsen.

Met deze theorie kan men verschijnselen als oceaantroggen, gebergten en vulkanisme op bepaalde plaatsen, eilandenbogen, enz. verklaren. Er zijn echter enkele problemen. Volgens deze theorie, waarmee zo fraai enkele geologische verschijnselen in Zuid-Amerika kunnen worden verklaard, zou in oostelijk Afrika een gebergte ontstaan moeten zijn, dat we op de kaart echter tevergeefs zoeken. Wat we daar wel aantreffen is een kloof, de Riftvallei, die het uiteen vallen van het Afrikaanse continent inluidt.

Met de theorie kunnen ook niet de nieuwste ontdekkingen ten aanzien van de opbouw van de Alpen worden verklaard. In de ondergrond van de Alpen vond men namelijk geen onderduikzone, waar het ene continent onder het andere is geschoven, maar een zone waar de aardschollen als de vingers van twee handen in elkaar grijpen.

Onlangs werd door Bischoff een nieuwe theorie opgesteld over de drijvende kracht achter de verschuiving van de werelddelen. Bischoff baseerde deze theorie op waarnemingen van het afkalven van grote ijsschotsen en gletscherresten in de IJzee. Bekijkt men het uiteen vallen van deze schotsen,

dan valt op, dat de losgebroken delen zich – in een kalme zee – met dezelfde snelheid in alle richtingen van de moederschots verwijderen. De vraag is: "Hoe dit te verklaren?"

Bischoff's verklaring luidt als volgt: als gevolg van het verschil in temperatuur tussen het water op de bodem van de zee (+ 4°C) en dat nabij het oppervlak (-0°C), zakken "koude" watermassa's naar de bodem en stijgen "warme" waterstromen naar boven. Treft een dergelijke opstijgende waterstroom een ijsschots, dan wordt deze langzaam maar zeker in alle richtingen uit elkaar getrokken, zodat de uiteindelijk afgebroken ijsschollen in een kalme zee met gelijke snelheden in alle richtingen van de moederschots wegdrijven.

Volgens Bischoff is hetzelfde mechanisme van toepassing op het verschuiven van de continenten. Het oercontinent Pangea dreef op het vloeibare magma dat er onder zat. De omhoog stromende convectiestromen scheurden Pangea in twee delen, Laurasia en Gondwana. Omdat het proces steeds doorgaat, ging het uiteen vallen eveneens verder, waardoor uiteindelijk de bekende werelddelen ontstonden.

Met behulp van deze theorie kan men met maar een paar warmtestromen de verschuiving van de continenten, de aanwezigheid van gebergten op bepaalde plaatsen – en het ontbreken ervan (oostelijk Afrika)! – oceaantroggen, etc., verklaren.

Ook hier zitten echter adders onder het gras! Waarom bv. is Eurazië niet al lang in twee stukken gebroken? Zeker is, dat het laatste woord over de drijvende kracht achter de verschuiving van de continenten nog niet is gesproken.

Een voordracht die de aanwezigen tot het laatste ogenblik boeide, getuige het feit, dat de voorzitter de discussie wegens het gevorderde uur moest beëindigen.

UIT DE FLORA VAN LIMBURG

AFLEVERING 30

samengesteld door J. CORTENRAAD, Heerderweg 86H, Maastricht

Zoals altijd kunt u uw waarnemingen doorgeven aan de samensteller van deze rubriek. Adres: Heerderweg 86H, 6224 LH Maastricht. Waarnemingskaartjes zijn verkrijgbaar bij D.Th. de Graaf, Bosquetplein 7, 6211 KJ Maastricht, tel.: 043-293064.

Stijve windhalm (*Apera interrupta*). Spekholzerheide, station Kerkrade-West, enkele tientallen planten (62-25-25, juni '86, J. Cortenraad). Dit gras blijkt inmiddels op diverse plaat-

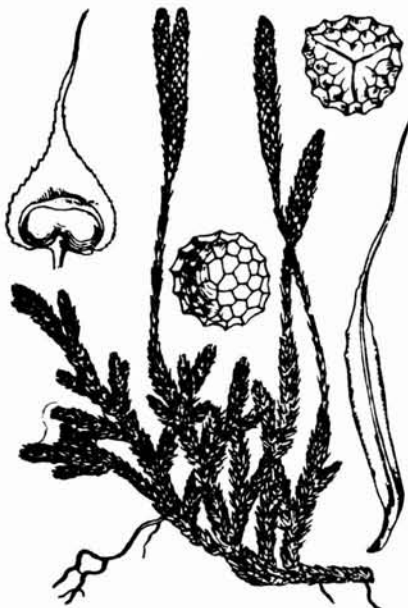
sen in Nederland ingeburgerd te zijn, zoals dat ook het geval is in het aangrenzende Duitse Rijngebied, waar de Stijve windhalm onder meer bij Düren, Stolberg en Düsseldorf ingeburgerd is op droge, zandige, licht ruderaal plaatsen op onder andere spoorterrainen (BANK-SIGNON & PATZKE, 1985). In Zuid-België is de plant op spoorterrainen en dergelijke geen ongewone verschijning meer. Ook dicht bij de Nederlandse grens is de Stijve windhalm gevonden: bij Gemmenich-Botzelaer (vlakbij het Drielandpunt) en, tot voor kort, bij Lanaken, op spoorterrainen. Waarschijnlijk komt dit gras in Limburg meer voor en wordt het over het hoofd gezien of verwisseld. Het gemakkelijkst is de plant te vinden als ze bloeit (van half mei tot half juni). Ze verschilt van de Grote windhalm (*Apera spica-venti*), behalve in bloeitijd, vooral in het feit dat de meeldraden kleiner zijn (kleiner dan 0,5 mm tegen 1-2 mm) en dat de pluim tijdens de bloei niet wordt uitgespreid, waardoor de plant een "stijve" indruk maakt. Volgroeide exemplaren van de Stijve windhalm zijn ook aanzienlijk tengerder van postuur dan volgroeide exemplaren van de Grote windhalm.

Eekhoorngras (*Vulpia bromoides*). Linne, langs de aftakking van de spoorlijn naar grindplas N.S., enkele exemplaren (58-53-35, '85-'87, R. van Ham & J. Cortenraad); Leudal, in schraal grasland langs de weg Neer-Roggel (eigendom S.B.B.), vele exemplaren (58-34-21, juni '87, J. & G. Geraedts) Reuver, samen met Langbaardgras (*V. myuros*) in wegberm, enkele exemplaren (58-26-52, juni '87, G. Geraedts); Tegelen, in schraal, plaatselijk enigszins ruderaal grasland, samen met Langbaardgras, vrij veel (58-16-14, juli '87, J. Cortenraad). In tegenstelling tot het Langbaardgras, dat tegenwoordig een van de algemeenste planten langs het spoor is geworden, is het Eekhoorngras landelijk en provinciaal gezien ten opzichte van de periode vóór 1950 sterk achteruitgegaan (WEEDA, 1985a). Vóór 1950 is de plant overigens meer in Zuid-Limburg dan in de rest van de provincie gevonden, wat alles te maken heeft met het feit dat Zuid-Limburg beter onderzocht is door vooral A. de Wever. Hij vond Eekhoorngras veel langs spoorlijnen en in kiezelgroeven (DE WEVER, 1913). Mogelijk is het Eekhoorngras hier door Langbaardgras verdrongen. Laatstgenoemd gras was vroeger veel zeldzamer dan Eekhoorngras (WEEDA, 1985b). Bovenstaande vondsten maken duidelijk dat het Eek-

hoorngras op de zandgronden van Midden- en Noord-Limburg meer voorkomt dan bekend is en dat de plant hier over het hoofd gezien wordt, al zal ze ook hier ten opzichte van de periode vóór '50 zijn achteruitgegaan.

Kransnaalbaar (*Setaria verticillata*).

Roermond, in maïsacker, ettelijke planten (58-54-14, aug. '86, J. Geraedts); Nuth, in rand maïsacker samen met Geelrode naalbaar (*S. pumila*) (60-53-41, aug. '86, IVN-Nuth werkgroep Kathagerbeemden, J. Koelink); Ransdaal, 1 ex. spontaan in moestuin (62-23-11, 21-8-'86, W. Simons); Valkenburg, ettelijke planten op stationsterrein (62-22-12, sept. '86, R. van Ham & J. Cortenraad). De Kransnaalbaar is, landelijk gezien, verreweg de zeldzaamste van de drie Naalbaarsoorten. Volgens VAN DER HAM (1985a) is haar voorkomen op veel plaatsen in Nederland onbestendig en is de Kransnaalbaar slechts in de omgeving van Maastricht die relatief warm en droog is in de zomer, een regelmatige verschijning. In zuidelijker streken is de Kransnaalbaar een lastig onkruid in akkers en moestuinen. Hier te lande is het vooral een plant van open, zandige rivieroeveren, ruige plaatsen en randen van wegen en fietspaden. De laatste jaren wordt de Kransnaalbaar echter in Zuid-Limburg meer in maïs- en bietenakkers en in moestuinen gevonden, zoals bovenstaande vondsten illustreren. Zelfs in Midden-Limburg, waar de plant vanouds zeer zeldzaam is, is ze nu in een maïsacker gevonden.

Figuur 1. Grote wolfsklauw (*Lycopodium clavatum*).

Gele zegge (*Carex flava*). In moeras in het dal van de Eyserbeek bij Cartiels (62-23-52, zomer '85, S. Hennekens). Voor het eerst sinds geruime tijd weer een tweede groeiplaats in Zuid-Limburg en daarmee in Nederland van deze ook internationaal bedreigde plant. Ze is verder alleen nog bekend van het Kathagerbroek. Andere meer recente groeiplaatsen uit de jaren zestig in het Bunder- en het Ravensbos zijn waarschijnlijk verdwenen.

Grote wolfsklauw (*Lycopodium clavatum*). Koningsbosch, in berkenopslag op vochtige bodem in zandafgraving, vrij veel (60-23-34, juli '87, M. van Dijk). Horn, in afrit A68, vele ex. (58-43-22, zomer '87, S. en W. Janssen). De Grote wolfsklauw is in deze eeuw sterk achteruitgegaan vooral in het midden en zuiden van het land. Uit Midden-Limburg was al tientallen jaren geen vondst meer bekend.

Stippelvaren (*Oreopteris limbosperma*). Bergerheide, op talud langs bospad samen met Smalle beukvaren (*Phegopteris connectilis*) en Fraai herthooi (*Hypericum pulchrum*), twee exemplaren (62-21-14, juni '87, E.J. Weeda, J.J. Morriën, T. Westers & J. Cortenraad). De laatst bekende groeiplaats van de Stippelvaren in Zuid-Limburg was tot een eind in de jaren zeventig een plek in de Dellen bij Meerssen, ongeveer anderhalve kilometer ten noordwesten van deze plaats. Daar is de plant wel verdwenen. Wel groeit daar ook (nog steeds) de Smalle beukvaren.

Tongvaren (*Phyllitis scolopendrium*). 't Rooth, tussen mergelblokken aan zuidwestzijde van de Nekami-groeve, één plant, al enige jaren hier voorkomend (62-21-43, mei '87, T. van den Broek). De groeiplaats is licht beschaduwed en geëxponeerd op het noordwesten en daardoor vrij vochtig. De standplaats van de Tongvaren hier komt enigszins overeen met die in ravijnbossen in de Ardennen en in de Zuidlimburgse grubben.

Pilvaren (*Pilularia globulifera*). Born, de Rollen, in oeverzone van kleine plas, vrij veel (60-32-22, juli '87, W. de Veen & J. Cortenraad). In dit uurhok is de Pilvaren nog niet eerder aange troffen. In Zuid-Limburg komt de plant verder alleen bij Brunssum en Schinveld voor. De dichtstbijzijnde groeiplaatsen ten opzichte van die bij Born zijn de groeiplaatsen in poelen in de Doort bij Echt. De Pilvaren heeft een opmerkelijk

vermogen om op te duiken in allerlei door graafwerkzaamheden ontstane biotopen, wat wel te danken is aan de verspreiding van zijn sporen door de wind, al zullen ook hier de obligate vogels wel een bijdrage leveren.

Pijpbloem (*Aristolochia clematilis*). Geleen, in berm van veldweg nabij Danikerbos, al meer dan tien jaren bekend (60-52-13, 9-7-'86, J. Koelink). In Zuid-Limburg waren recent geen groeiplaatsen meer voorhanden.

Druifkruid (*Chenopodium botrys*). Brunsum, één exemplaar langs pad voor tunnel naar golfterrein (60-54-45, 13-8-'87, J. Koelink); Heerlen, diverse exemplaren op en bij mijnsteendepot op stationsterrein (62-14-31, aug. '87, J. Cortenraad). Naar Heerlen is het Druifkruid meegevoerd met de mijnsteen uit België. Deze mijnsteen wordt van hieruit langs spoorwegen in het hele land verspreid en gebruikt voor verharding van de schouwpaden. Zo wordt tevens het Druifkruid verspreid (KOSTER, 1985). Te Brunsum is de plant mogelijk afkomstig van de nabijgelegen steenberg van de Hendrik, maar waarschijnlijker is de plant afkomstig van de steenberg Willem-Sofie, waar het Druifkruid massaal groeit (CORTENRAAD, 1986). De mijnsteen van deze berg wordt vermalen en op sommige plaatsen gestrooid als verhardingsmateriaal.

Kleine majer (*Amaranthus blitum*). Roermond, in perk nabij de Maas bij de Arlo-flat, enkele planten (58-44-42, juli '87, J. Geraedts); Houthem, enkele exemplaren langs kloostermuur (62-11-53, 26-7-'86, E. Blink). De Kleine majer is in onze provincie het meest in Zuid-Limburg te vinden. In Noord- en Midden-Limburg is het tot nu toe een grote zeldzaamheid (CORTENRAAD, 1986). Waarschijnlijk wordt hij hier ook over het hoofd gezien. In het westen van het land groeit hij vaak in perken (VAN DER HAM, 1985b).

Heggevogelmuur (*Stellaria neglecta*). Linne, langs de Vlootbeek op de plaats waar deze de steilrand volgend de Linnerweerd binnentreedt, vrij veel (58-53-33, mei '87, J. Cortenraad). De eerste vondst in Midden-Limburg van deze plant, die binnen Nederland vooral in Zuid-Limburg en daarnaast in oostelijk Gelderland voorkomt. (WEEDA, 1980; CORTENRAAD, 1986).

Steevanjer (*Dianthus deltooides*). Beegden-Horn, op grazige, beweide

Figuur 2. Stee vanjer (*Dianthus deltooides*).

oever van het Lateraalkanaal tussen meidoornstruikjes, enkele exemplaren (58-43-44, juni '87, J. Geraedts). De eerste vondst van deze soort in Midden-Limburg. De Stee vanjer was in onze provincie tot nu toe alleen in Zuid-Limburg gevonden, onder meer in de berm van de A2 bij Beek. De groeiplaats bij Horn maakt een volkomen natuurlijke indruk. Ook elders in Nederland, bijvoorbeeld in Noord-Brabant, wordt de Stee vanjer op kanaaldijken aangetroffen.

Italiaanse clematis (*Clematis viticella*). Osen, in doornstruweel bij Maasoverlaat (58-53-23, juni '87, J. Geraedts). De eerste vondst van deze soort in Midden-Limburg. De Italiaanse clematis is verder bekend van heggen bij Vierlingsbeek, Heugem en Oost bij Eijsden. Van de laatstgenoemde plaatsen ontbreekt recente informatie. Tot in de jaren zestig moet de plant vrij veel tussen Oost en Eijsden hebben gegroeid. Mogelijk komt zij daar nog voor. De Italiaanse clematis lijkt, als hij niet bloeit, op de langs de Maas veel gewonere Bosrank (*C. vitalba*). Oorspronkelijk is deze plant verwilderd of aangevoerd door de Maas. In het Belgische Maasdal is hij ook zeer zeldzaam ingeburgerd (DE LANGHE *et al.*, 1983).

Cabomba aquatica. Maasbracht, vrij veel in haven samen met Krans- en Aarvederkruid (*Myriophyllum verticillatum* en *M. spicatum*) (58-52-55, zomer '86, P. Verbeek). Deze van Guyana tot de benedenloop van de Amazone voorkomende waterplant wordt in ons land

in aquaria gekweekt. De Cabombaceeën zijn verwant aan de waterlelies. Samen met deze en met onder meer de Hoornblad-familie (*Ceratophyllaceae*) vormen zij een groep van sterk aan het waterleven aangepaste planten met kenmerken van eenzaadlobbigen. Door hun in fijne slippen verdeelde onderwaterbladen doen ze denken aan waterranonkels (*Ranunculus* subgenus *Batrachium*). Hun kleine, meestal drietallige bloemen staan in de bladoksels. Soms ontwikkelen zich drijfbladen. Deze lijken op miniatuur-waterleliebladen (J.J. Morriën, schr. med.).

Stijve steenraket (*Erysimum hieracifolium*). Eijsden, langs het spoor richting Visé, enkele exemplaren (61-48-33, juni '86, J. Cortenraad). Deze planten zijn afkomstig van een grote populatie van enkele tienduizenden exemplaren voorkomend op een spoorterrein bij Moelingen. Het is de eerste vondst van de Stijve steenraket op Limburgs grondgebied. In Nederland en België bereikt deze soort haar westgrens. In de rest van Nederland is het een stroomdalplant die tot het stroomgebied van de Rijn is beperkt. Zij is daar recent zeldzaam geworden (WEEDA, 1985c). In België was de plant al vele jaren niet meer waargenomen. Zij komt hier zeer zeldzaam in het Maasdistrict voor.

Pijlscheefkelk (*Arabis sagittata*).

Maastricht, vrij veel op de voormalige Capucijnenkerk en op aangrenzende muren van voormalige school en binnenplaats in de Capucijngang (61-28-22, sept. '87, J. Winkler & T. Mulder). Opnieuw een vondst (en opnieuw op muren van een voormalig klooster) van deze tot voor kort uitgestorven gewaande plant, de eerste sinds 1868 van muren in de stad Maastricht.

Viltganzerik (*Potentilla argentea*).

Keer, Schiepersberg, enige vrij grote planten op bovenrand Julianagroeve (62-21-53, mei '87, H. Hillegers). De Viltganzerik is in Zuid-Limburg zeer zeldzaam en recent verder alleen nog bekend van het plateau van de Sint-Pietersberg (zie CORTENRAAD, 1987a).

Kale vrouwenmantel (*Alchemilla glabra*). Swalmen, aan rand van populierenaanplant ten zuiden van het Beesels broek (58-35-32, mei '87, J. Geraedts). De Kale vrouwenmantel is tegenwoordig zeer zeldzaam. Vroeger kwam hij vooral in Zuid-Limburg voor, daarnaast op enkele plaatsen in Midden-Limburg. Van de vroeger in

Zuid-Limburg meest voorkomende soort, de Geelgroene vrouwenmantel, is thans geen groeiplaats meer bekend.

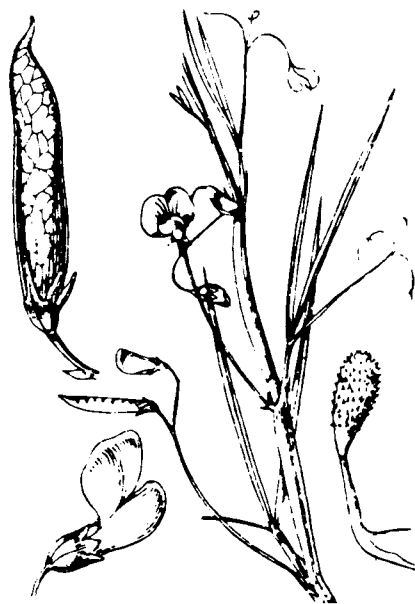
Hokjespeul (*Astragalus glycyphyllos*). Echt, veel langs voormalige tramlijn naar Maaseik, hier al vele jaren standhoudend (60-12-53, juli '87, W. de Veen). Dit is thans de meest noordelijke groeiplaats van deze soort in Limburg. Eerder is de Hokjespeul ook bij Heel en Mook gevonden.

Gele wikke (*Vicia lutea*). Kessel, meerdere exemplaren in beektalud met Vierzadige wikke (*V. tetrasperma* subsp. *tetrasperma*) en Smalle wikke (*V. sativa* subsp. *nigra*) (58-25-23, juli '87, G. Geraedts). Een vondst die goed past in het beeld van de huidige verspreiding van deze soort in Limburg namelijk het Limburgse Maasdal en Zuid-Limburg (zie CORTENRAAD & GERAEDTS, 1987).

Ruige lathyrus (*Lathyrus hirsutus*). Valkenburg, vrij veel in berm van oprit A79 richting Heerlen (62-12-51, juni '87, J. Cortenraad); Schin op Geul, ettelijke exemplaren in berm en grasland langs de Groafstraat (62-22-24, juli '87, idem) landgraaf, in struiken langs weg oostelijk van het industrieterrein Strijthagen, vrij veel (62-15-31, zomer '86 en '87, A. Claessen). Opnieuw drie vindplaatsen van deze soort in Zuid-Limburg en evenzovele argumenten om deze plant als hier ingeburgerd te beschouwen. Zie voor andere vondsten CORTENRAAD (1987a). Het areaal van de Ruige lathyrus strekt zich uit over Noord-Afrika en Zuid- en Midden-Europa. In Groot-Brittannië is hij zeldzaam ingeburgerd tot aan Edinburgh (CLAPHAM *et al.*, 1987).

Bleke lathyrus (*Lathyrus annuus*). Valkenburg, op stenig deel spoorterrein, enkele tientallen, zich uitbreidend (62-12-52, juni '86 en '87, J. Cortenraad). Deze zoals de wetenschappelijke naam aangeeft eenjarige soort groeit in Zuid-Europa in bermen, akkers en op braakland. Kenmerkend zijn onder meer de lange smalle bladen, de bleekgele bloemen en de netvormig geaderde peulen (zie fig. 4). De plant is al meerdere malen in Nederland en België adventief gevonden. Te Valkenburg is ze mogelijk aangevoerd met steengruis.

Kleine honingklaver (*Melilotus indica*). Beek, enkele exemplaren in grindgroeve Martens (60-52-31, 10-10-'87, J. Koelink). De Kleine honingklaver komt in Limburg vooral voor op zandstrand-

Figuur 3. Bleke lathyrus (*Lathyrus annuus*)

jes langs de Maas (zie CORTENRAAD, 1987a). De locatie bij Beek ligt niet in het Maasdal maar de standplaats is overeenkomstig. VAN DER MEIJDEN & HOLVERDA (1987) beschouwen de Kleine honingklaver niet als in Limburg ingeburgerd. Dat doen ze wel met de op dezelfde plaatsen langs de Maas aan te treffen Kleine en Ruige rupsklaver (*Medicago minima* en *M. nigra*). Merkwaardig.

Fijne ooievaarsbek (*Geranium columbinum*). Elsloo, enkele tientallen exemplaren om oefenterrein politiehonden (60-51-12, 17-10-'87, J. Koelink). Een aanvulling op het verspreidingskaartje van deze plant (CORTENRAAD, 1987b). De Fijne ooievaarsbek was recent alleen nog uit het Krijtdistrict en het zuidelijkste deel van het Maasdal bekend. In de noordelijke helft van Zuid-Limburg zijn ook vroeger slechts enkele vondsten gedaan.

Lancetbladige basterdwederik (*Epilobium lanceolatum*). Afgelopen zomer is op de overblijfselen van de steenberg van de mijn Oranje-Nassau IV op een op het noorden geëxponerd deel de lancetbladige basterdwederik teruggevonden voor de Nederlandse flora deel (60-54-52, juli '87, T. Mulder & J. Cortenraad) (zie CORTENRAAD, 1987b). Een zestigtal planten vormt het restant van een in 1966 uit miljoenen exemplaren bestaande populatie. De sterke afname van het aantal planten is te wijten aan het feit dat de steenberg in de loop van de tijd voor een deel afgegraven is en voor de rest begroeid is geraakt met voornamelijk berken, eiken

en hoge kruiden als Wilgeroosje (*Chamerion angustifolium*) en Valse salie (*Teucrium scorodonia*). Ook groeien er enige struiken Wollige sneeuwbal (*Viburnum lantana*), een struik die vroeger op de Sint-Pietersberg voorkwam op kalkrijke plaatsen en te Heerlen waarschijnlijk vanuit tuinen verwilderd is. Bij ongestoorde ontwikkeling zal ook de laatste groeiplaats van de Lancetbladige basterdwederik dichtgroeien. Overigens blijft het merkwaardig dat de Lancetbladige basterdwederik niet op allerlei andere steenachtige plaatsen in Zuid-Limburg gevonden wordt. In het Duitse Rijndal en in de regio Aken-Keulen is de plant ook niet algemeen maar wordt ze toch regelmatig aangetroffen. Zo vond R. van Ham een aantal exemplaren in asfaltspelen op een parkeerplaats langs de snelweg Aken-Keulen! Daarom, floristen in Limburg, bekijk de Basterdwederik-soorten op steenachtige plaatsen goed.

LITERATUUR

- BANK-SIGNON, I. & E. PATZKE, 1985. Beitrag zur Gramineenflora Nordrhein-Westfalens: *Apera interrupta* Gött. Flor. Rundbriefe 19 (1), p. 46-53.
- CLAPHAM, A.R., T.G. TUTIN & D.M. MOORE, 1987. Flora of the British Isles. 3. editie. Cambridge.
- CORTENRAAD, J., 1986. Uit de Flora van Limburg. Afl. 23. Natuurh. Maandbl. 75(8), p. 139.
- CORTENRAAD, J., 1987a. Uit de Flora van Limburg. Afl. 25. Natuurh. Maandbl. 76(3), p. 52.
- CORTENRAAD, J., 1987b. Uit de Flora van Limburg. Afl. 26. Natuurh. Maandbl. 76(6/7), p. 130.
- CORTENRAAD, J. & J. GERAEDTS, 1987. De Gele wikke is in Nederland ingeburgerd. Natuurh. Maandbl. 76(1), p. 6.
- HAM, R.W.J.M. VAN DER, 1985a. *Setaria verticillata*. In: J. MENNEMA *et al.*, Atlas van de Nederlandse Flora 2. Utrecht.
- HAM, R.W.J.M. VAN DER, 1985b. *Amaranthus blitum*. In: J. MENNEMA *et al.*, Atlas van de Nederlandse Flora 2. Utrecht.
- KOSTER, A., 1985. Botanische waarnemingen op spoorterreinen in 1985. Notitie nr. 8. Adviesgroep Vegetatiebeheer, Min. v. Landbouw en Visserij.
- LANGHE, J.E. DE *et al.*, 1983. Flora van België, het Groothertogdom Luxemburg, Noord-Frankrijk en de aangrenzende gebieden. 3. editie. Meise.
- MEIJDEN, R. VAN DER & W.J. HOLVERDA, 1986. Nieuwe vondsten van zeldzame planten in 1985 en 1986. Gorteria 13, p. 221.
- WEEDA, E.J., 1980. *Stellaria neglecta*. In: J. MENNEMA *et al.*, Atlas van de Nederlandse Flora 1. Utrecht.
- WEEDA, E.J., 1985a. *Vulpia bromoides*. In: J. MENNEMA *et al.*, Atlas van de Nederlandse Flora 2. Utrecht.
- WEEDA, E.J., 1985b. *Vulpia myuros*. In: J. MENNEMA *et al.*, Atlas van de Nederlandse Flora 2. Utrecht.
- WEEDA, E.J., 1985c. *Erysimum hieracifolium*. In: J. MENNEMA *et al.*, Atlas van de Nederlandse Flora 2. Utrecht.
- WEVER, A. DE, 1913. Lijst van wildgroeïende en enige gekweekte planten in Zuid-Limburg III. Jaarboek Natuurh. Gen. Limb. 1913.